Napsal uživatel Tomáš Pohl
Pátek, 26 Listopad 2004 04:00

(vzpomínka na Bulata Okudžavu)

Uprostřed vzpomínek na 17. listopad 1989 jsem na programu ČT 2 před odchodem na koncert kapely Kvokál sledoval pořad Jiřího Vondráka, věnovaný ruskému básníku, spisovateli a skladateli Bulatu Okudžavovi. Letos by se ten malý, nenápadný a štíhlý muž dožil osmdesáti let.

Kdy jsem se s ním vlastně prvně setkal? Vyrůstal jsem v době, kdy hlavním cizím jazykem vyučovaným od čtvrté třídy základní školy byla ruština. Rusky jsem se celkem učil dvanáct let. Jako vše, co je vnucováno, vyvolával onen jazyk odpor, v lepším případě i lhostejnost.

Po srpnu 1968 se stal jazykem okupantů. Stejně jako pro moje rodiče se stala nenáviděným jazykem němčina.

Tehdy jsem netušil, že na moskevské ulici Arbat žije muž, díky kterému ten nenáviděný jazyk začnu milovat.

V roce 1924 se gruzínskému (abcházskému) otci a arménské matce narodil syn Bulat. Otec byl vysokým funkcionářem komunistické strany a v roce 1937 si pro Bulatovu matku přijela Berijova tajná policie.

V sedmnácti letech Bulat Okudžava dobrovolně rukuje do sovětské armády, do války kterou Stalin prohlásil za vlasteneckou. Bulat je několikrát raněn a stejně jako milióny těch kteří válku přežili , jej provázely vzpomínky na prožité hrůzy celý život. O zážitcích dobrovolného odchodu do války vypovídá novela Nás vzbudilo ráno již chladné z roku 1974.

Ale už od šedesátých let byl Bulat Okudžava znám po celém Sovětském svazu jako zpěvák svých zhudebněných veršů.

Jak vypovídá ve svých vzpomínkách básník Jevtušenko, šel jednou kolem studentské koleje a z několika oken současně bylo slyšet písně Bulata Okudžavy.

Já se setkal prvně s písněmi Bulata Okudžavy někdy v polovině sedmdesátých let, kdy jsem je poprvé slyšel u jednoho spolužáka v nepříliš dobré reprodukci z páskového magnetofonu.

Pásek jsem si přehrál a od té doby jsem se v podstatě znovu začal učit krásnou ruskou řeč.

Společným jmenovatelem písní zpívaných nepříliš výrazným tichým hlasem za jednoduchého doprovodu kytary byla křehkost, lidskost a nádherně citlivý přednes. A já se učil , že v ruštině existující slova jako "Bůh", "náboženství", ale i "zlodějna". Slova, která jsme se při výuce "jazyka míru s socialismu" nikdy neučili.

A v písní s názvem Motlitba Francoise Villona se zpívá :

.. Dokud se Zem otáčí
je, pane, moc jen tvá
kdo po moc však prahne
ať z moci nemoc má !
Odpočinout štědrému dej,
alespoň v tento den
Kainovi pokání přej..
A na mě se rozpomeň
(Překlad Petra Kovaříka)

V roce 1978 jsem byl poprvé (a zatím naposledy) v Moskvě. Šel jsem po asfaltu ulic starého Arbatu a přál si Okudžavu potkat. A pak jsem seděl s několika mladými lidmi, z nichž jeden měl skutečně jméno Bulat. Nechtěli věřit , že znám Bulata Okudžavu a znám i jeho písně. A pak jsme do rána seděli u vodky a zpívali Píseň o smolenské cestě, Poslední trolejbus, Píseň o modrém balónku, o tom, jaká škoda, že už nelze potkat Ivana Sergejeviče Puškina.

V roce 1964 byl Okudžava poprvé v Praze, ale nekoncertoval. Měl jsem to štěstí, že jsem

poznal paní doktorku Annu Novákovou, překladatelku z ruštiny (jedna z těch, co překládala Souostroví Gulag, Rakovinu, V kruhu prvním a další díla Solženicina).

Ale bohužel jsem nestihl vidět Bulata Okudžavu živě. Nějak jsem se s jeho pražským i brněnským koncertem míjel.

Jiří Vondrák vzpomínal, jak Okudžavu navštívil na jeho spisovatelské "dače" poblíž Moskvy. Z plánovaných a povolených deseti minut se stalo dlouhé povídání a hraní. Okudžava prohlásil, že v Československu nebude koncertovat, dokud tam budou sovětské okupační jednotky a svá slova splnil

Mimo básní a písní napsal Okudžava řadu povídek a šest románů a divadelních her.

Bohužel jeho srdce nevydrželo a už několik let můžeme na Okudžavu jen vzpomínat.. Jak zpíval ve své Gruzínské písni (v překladu Václava Daňka a Ludmily Duškové) :

A když západ se nám zakalí, když jsou stíny tak dlouhý,
ať se mi na očích objeví, ať to není jen klam
modrej buvol, bílej orel a zlatej pstruh mojí touhy..
Pro co víc měl bych žít
na světě vezdejším
nevím sám.